

АНАЛІЗ ПРАВОВИХ ПІДСТАВ ВИЗНАННЯ ТВОРУ СЛУЖБОВИМ

Глобалізація інформаційних технологій та інтенсивні процеси міграції продукції інтелектуальної праці висувають сьогодні високі вимоги до механізмів правового регулювання широкого кола питань щодо охорони прав інтелектуальної власності (ІВ). З-поміж великої кількості створених об'єктів ІВ значну частину займають службові твори. Визнання творів службовими істотно впливає на обсяг авторських прав та режим їх використання, що обумовлює актуальність даної теми дослідження.

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють відносини в означеній сфері є Цивільний Кодекс України, Закон України «Про авторське право та суміжні права» та інші. Поняття «службовий твір» визначено у ст.1 Закону України «Про авторське право та суміжні права»[1].

На підставі аналізу чинного законодавства, яке регулює відносини, пов'язані з використанням різних об'єктів ІВ[2], наукових досліджень у цій сфері[3], можна виділити такі підстави набуття роботодавцем майнових прав на службовий твір: створення об'єкта права інтелектуальної власності працівником у зв'язку з виконанням обов'язків за трудовим договором; створення об'єкта права інтелектуальної власності працівником за дорученням роботодавця; створення працівником об'єкта права інтелектуальної власності з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання, матеріальних і фінансових засобів роботодавця.

Службові обов'язки працівників різних галузей є досить різноманітними і тому вони встановлюються у трудовому договорі, (контракті) за згодою сторін. При визначенні службового характеру твору слід у кожному випадку виходити з обсягу трудової функції певного працівника та свободи творчої діяльності.

Службовий твір може створюватися за дорученням роботодавця. У випадку, коли доручення роботодавця видане поза межами трудових обов'язків

робітника, визначених у трудовому договорі, таке доручення не може бути підставою для визнання твору службовим, оскільки виходить за межі трудової функції працівника та є незаконним. Підтвердженням цього є ст. 21, 31 Кодексу законів про працю України, які встановлюють, що працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену трудовим договором[4]. Роботодавець не має права вимагати від працівника виконання роботи, не визначеної угодою сторін. Таким чином, відносини, пов'язані з використанням службового твору, регулюються законодавством різних галузей права, які вступають в суперечності та мають певні прогалини.

Ще однією підставою для визнання творів службовими, яка викликає певні питання, є створення працівником об'єкта права інтелектуальної власності з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання, матеріальних і фінансових засобів роботодавця. У законодавстві про авторське право така правова підстава відсутня. Але існує об'єктивна необхідність на законодавчому рівні врегулювати статус службових творів, створених творчими працівниками поза межами дії трудового договору, в неробочий час, але з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання, матеріальних і фінансових засобів роботодавця.

Отже, правове регулювання відносин в сфері охорони прав на службові твори потребують свого подальшого вдосконалення. Адже саме від чіткого врегулювання таких відносин залежить можливість реалізації механізмів захисту прав авторів. Перш за все, необхідно проаналізувати діюче законодавство з метою усунення прогалин та суперечностей. Крім того, відпрацювати єдині підходи до визначення підстав визнання творів службовими. Всі перетворення повинні відбуватися лише за умови залучення до цього процесу науковців, практиків. Тільки поєднання наукової думки і практичних навичок можуть забезпечити успіх.

Список літератури: 1. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 13 2. См.: Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», Закон України «Про охорону прав на

промислові зразки», Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» та ін. 3. См.: Ю.А.Хачатурян.-Кому принадлежат права на служебное произведение? "Кадровая служба и управление персоналом предприятия", 2006, N 8; Елена Новолаева.- Права на служебные произведения , «Юридическая практика», 17.11.2004;Н.Н. Булыга.- Служебное произведение: правовое регулирование, "Отдел кадров коммерческой организации" 4. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1971.

В.О. ГОНЧАРОВ,здоб., Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

СОЦІАЛЬНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Для формування ефективної системи соціального обслуговування в Україні важливу роль може відіграти використання вже накопиченого досвіду західноєвропейських країн. Конвергенція корисна тим, що націлює на використання вже готового позитивного досвіду законотворення й правозастосування, відкидаючи всілякі спроби розпочати все з нуля.

Розширення системи соціального обслуговування в західних країнах, здійснюється за трьома напрямками: розширення сфери соціального обслуговування; розширення складу соціально захищених груп; збільшення кількості та підвищення рівня послуг соціального обслуговування. Для більшості іноземних країн характерний підхід до соціального обслуговування, який базується на двох основних принципах: а) принципу підтримки, який передбачає включення держави лише після того, як будуть задіяні громадські об'єднання, тобто передача частини повноважень держави в умовах ринкових відносин добровільно діючим організаціям, органам місцевої влади, що дозволяє говорити про функціональну децентралізацію; б) принцип переходу провідної ролі й відповідальності до держави, якщо це стосується не тільки гарантій прав людини, а й забезпечення людям сприятливих умов життя.

Аналіз зарубіжного законодавства дозволяє зробити висновок: вид та об'єм соціального обслуговування у вирішальній мірі залежить від ефективності